

WATER - BEHEER VAN DE WATERWEGEN

EUROPEES KADER INZAKE WATERWEGEN

Op 24 juni heeft de Europese Commissie het actieplan NIAIDES III goedgekeurd, dat het Europese kader vastlegt voor de ondersteuning van de ontwikkeling van de binnenvaart voor de periode 2021-2027.

Dit actieplan bevat de doelstellingen van de Green Deal en de Strategie voor duurzame en slimme mobiliteit. Het plan heeft tot doel de binnenvaart op lange termijn te versterken, in lijn met de Europese doelstelling om de binnenvaart tegen 2030 met 25% en tegen 2050 met 50% te laten toenemen. De binnenvaart wordt dus gezien als een centraal instrument in de transitie naar multimodale en emissievrije Europese vervoerssystemen.

Het actieplan NIAIDES III, gebaseerd op 35 acties, heeft twee hoofddoelstellingen:

- meer goederenvervoer verschuiven naar de binnenvaart;
- de sector op een onomkeerbaar pad naar nuluitstoot zetten.

GRENDOERSCHRIJDENDE SAMENWERKINGSPROJECTEN

Het Blauwe Park van de Eurometropool

Het Blauwe Park is ontstaan uit de wil om een ononderbroken grensoverschrijdende ruimte te creëren tussen de inwoners, het water en de natuur. Een grensoverschrijdende regio die gemakkelijk toegankelijk is te voet, met de fiets of met de boot, zonder grenzen of obstakels.

Het Blauwe Park is ook een territoriaal langetermijnproject dat toerisme, biodiversiteit, economie, vervoer, vrije tijd, hulpbronnen enz. combineert. De 14 partners van de Eurometropool (Staten, Regio's/Gewesten/Gemeenschappen, Provincies/Departementen en intercommunales), het maatschappelijk middenveld en de lokale actoren hebben samengewerkt binnen een Actiegroep om een territoriale strategie rond water te definiëren.

De Blauwe Ruit, een 100% Eurometropool-project, is een 90 km lange lus gevormd door de Deule, de Leie, het kanaal Bossuit-Kortrijk, de Schelde, het Spierekanaal, de Marque en het kanaal van Roubaix.

Interreg-projecten Leievallei

In het kader van het Europese Interreg IV-project **Corrid'or** zag het grensoverschrijdende park Leievallei - Parc de la Lys het levenslicht, met een eerste fase van werkzaamheden tussen Erquinghem-Lys en Deûlémont. Het Europese project **Valys** (Interreg V), goedgekeurd in juli 2016, bevestigt deze vruchtbare samenwerking tussen de Belgische en Franse partners.

In het kader van het project **Golden Leie-Lys** (Interreg V) hebben de actoren van de grensoverschrijdende Leievallei zich tot doel gesteld om van deze regio een grensoverschrijdende eco-toeristische bestemming bij uitstek te maken. De Leie vormt de rode draad die de gemeenten verbindt rond rivier-toerisme en watergerelateerde activiteiten, om zich zo te onderscheiden van het traditioneel toerisme. Op basis van de inrichting van sites die als prioritair zijn aangeduid, worden innovatieve diensten en producten voor rivier-toerisme ontwikkeld. Voor die opwaardering van het aanbod langs de waterwegen, wordt een netwerk gecreëerd tussen de dienstverleners en creatieve toeristische spelers op het vlak van belevingstoerisme, waarbij de tweetaligheid wordt aangemoedigd en partnerschappen worden ontwikkeld tussen de publieke en private sector. Dankzij de expertise van Voies Navigables de France (VNF), BooT (gespecialiseerd in rivier-toerisme), de havenbeheerders en de

beheerders van recreatieplassen ontstaan in het kader van het project nieuwe toeristische en recreatieve activiteiten ontstaan, worden jobs gecreëerd en is er een positief effect op de lokale economie.

De **Flandria Rhei**-projecten (Interreg V), geleid door de Provincie West-Vlaanderen en het Département du Nord, hebben rechtstreeks betrekking op het dagelijkse leven van de inwoners van het grensoverschrijdende leefgebied rond de Leie: overstromingsbeheer, bescherming van de biodiversiteit in de waterlopen, opwaardering van natuurlijke ruimten, bijdrage van de inwoners aan de ruimtelijke ordening, toegang tot de openbare diensten, mobiliteit in landelijke gebieden.

Project Seine-Scheldeverbinding

Seine-Schelde is een partnerschapsproject dat medegefinancierd wordt door de Europese Commissie, het AFITF (Agence de financement des infrastructures de transport de France), de wateragentschappen, 4 Franse regio's (Grand Est, Hauts-de-France, Île-de-France, Normandie), het Vlaams en het Waals gewest, de departementen en de intercommunales. De operationele coördinatie wordt verzekerd door het Europees Economisch Samenwerkingsverband (EESV) Seine-Schelde dat 4 partners verenigt: Voies Navigables de France (VNF), de Société du Canal Seine-Nord Europe (SCSNE), De Vlaamse Waterweg nv (DVW) en de Service Public de Wallonie (SPW). **Het toekomstige rivieren-netwerk Seine-Schelde voor grote tonnages zal het Seinebekken in Frankrijk verbinden met het Scheldebekken in België, dankzij de bouw van een nieuwe rivierverbinding, het Kanaal Seine-Nord Europe, en de modernisering en vernieuwing van bestaande kanalen. Dit kanaal zal de intermodaliteit en innovatie bevorderen en moet in 2030 volledig operationeel zijn.** Met zijn 1100 km aan waterwegen voor grote tonnages zal kanaal het Europese transportaanbod versterken. De Seine-Scheldeverbinding is modern en performant en biedt een antwoord op de grote Europese en lokale uitdagingen: het project stimuleert koolstofarm transport dat is afgestemd op de toekomstige economische en commerciële behoeften en verbetert de territoriale continuïteit in een regio met meer dan 40 miljoen inwoners.

BEHEER VAN DE WATERWEGEN IN BELGIË

Het beheer van de waterwegen in België is een regionale bevoegdheid. Zowel in Wallonië als in Vlaanderen ligt de verantwoordelijkheid voor de bevaarbare waterlopen bij de departementen die bevoegd zijn voor mobiliteit en openbare werken.

Zowel in Wallonië als in Vlaanderen zijn de waterlopen onderverdeeld in verschillende categorieën:

Wallonië :

De bevaarbare waterlopen maken deel uit van het openbaar domein. Als dusdanig worden ze beheerd door de **Service Public de Wallonie Mobilité et Infrastructures** (Waalse Overheidsdienst Mobiliteit en Infrastructuur). Binnen de SPW Mobilité et Infrastructures ontwikkelt en onderhoudt de **Direction de la Gestion Hydrologique** een permanent hydrologisch netwerk dat heel Wallonië bestrijkt (neerslag, waterpeil, debiet enz.). Deze instantie is verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole en de verspreiding van de gegevens en voert specifieke meetcampagnes uit in de waterlopen. Deze metingen worden onder andere gebruikt om de bevaarbaarheid van het hydraulische netwerk te controleren en om baggerwerken te plannen en op te volgen. De SPW is verantwoordelijk voor de onderwaterspectie van de infrastructures.

Het Waalse Code de l'eau bepaalt dat de Direction verantwoordelijk is voor de overstromingswaarschuwingen en -voorspellingen voor heel Wallonië, en zorgt voor interfaceverbindingen met de naburige regio's en landen. De Direction is ook betrokken bij het crisisbeheer (hoge waterstanden, droogte), assisteert de exploitanten van waterreguleringsfaciliteiten en ontwikkelt tools voor beslissingsondersteuning.

De **Direction de la Gestion hydrologique** kan desgevallend expertises uitvoeren of coördineren voor andere Belgische en buitenlandse administraties, bedrijven en studie bureaus, alsook in het kader van de internationale samenwerking.

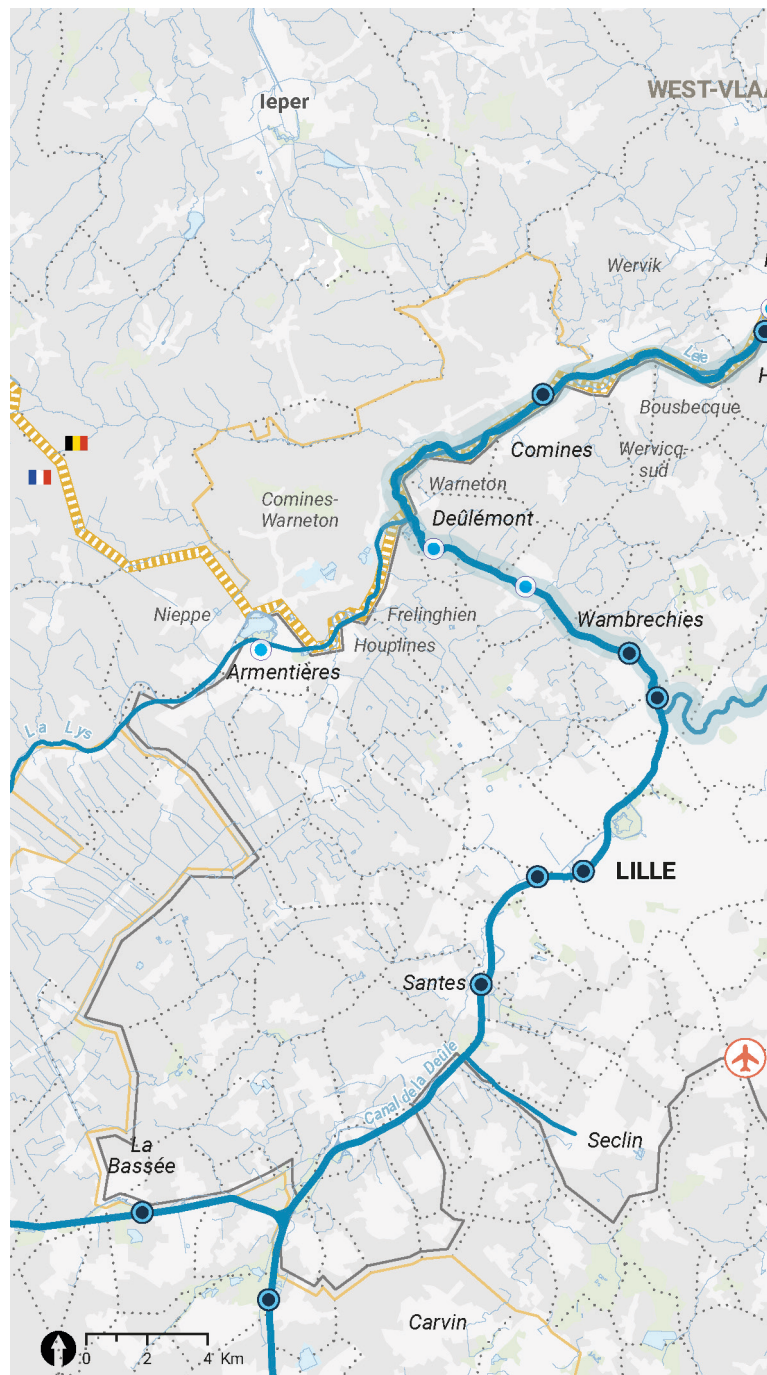
Tot slot ondersteunt de Direction onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten, neemt ze deel aan technische comités en vertegenwoordigt ze het Waals Gewest binnen internationale instanties. De Direction implementeert beheerprocessen, staat de territoriale besturen bij en zorgt ervoor dat de gegevens voor erfgoedbeheer up-to-date worden gehouden.

Vlaanderen :

Vlaanderen werkt op ongeveer dezelfde manier als Wallonië. Binnen het departement Mobiliteit en Openbare Werken van de Vlaamse overheid is er het Hydrologisch Informatiecentrum (HIC), dat deel uitmaakt van de afdeling Waterbouwkundig Laboratorium (deel van Xperta). Xperta verenigt alle technische ondersteunende diensten van het departement Mobiliteit en Openbare Werken. Tot dit departement behoren ook de instanties die bevoegd zijn voor het waterbeheer (De Vlaamse Waterweg, Afdeling Maritieme Toegang en het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust).

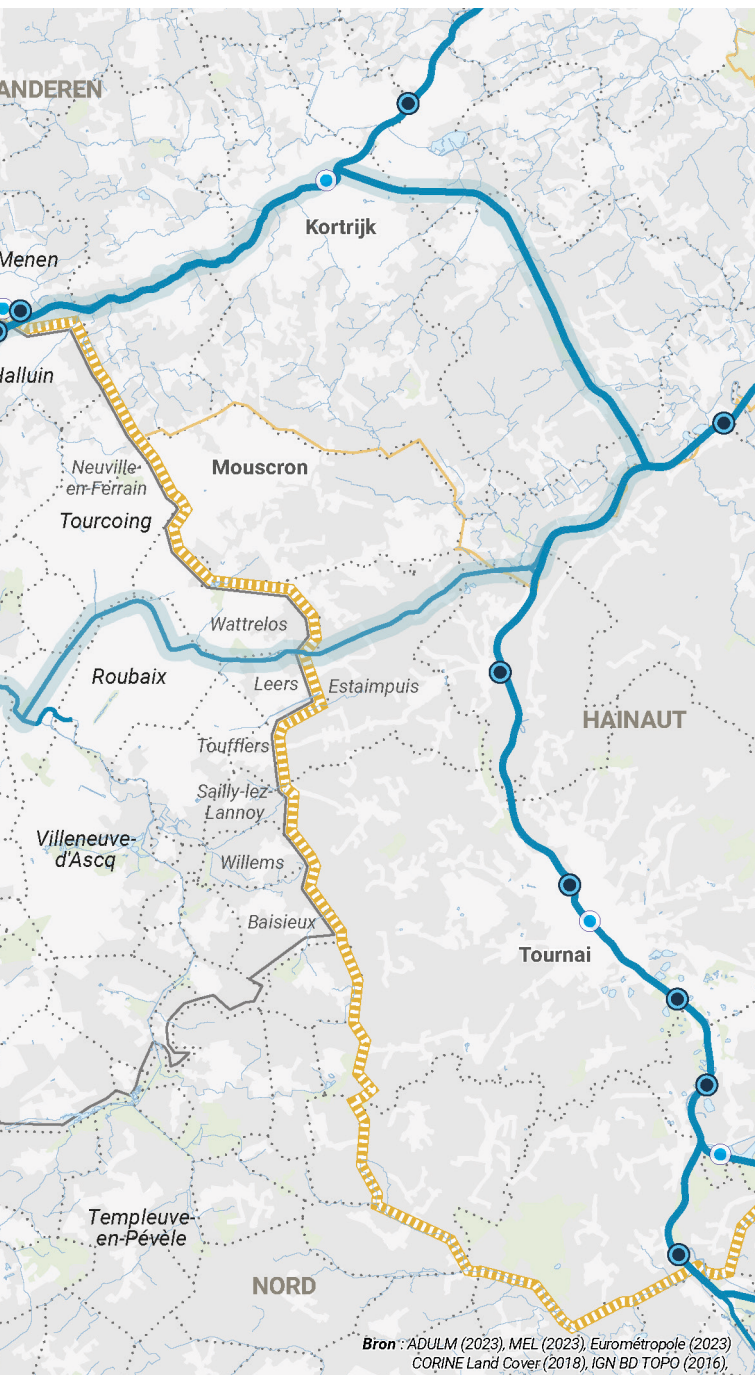
Het HIC beschikt ook over een meetinfrastructuur en over voorspellingssystemen voor de Vlaamse waterwegen. HIC Meting & Monitoring ondersteunt De Vlaamse Waterweg nv in hun operationeel waterbeheer. Daarnaast verzorgt het HIC ook de data-uitwisseling met de omliggende regio's/landen en publiceert alle metingen/voorspellingen/berichtgeving op www.waterinfo.be, een gemeenschappelijk platform samen met de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

De Vlaamse Waterweg nv is een agentschap van de Vlaamse overheid en beheert en exploiteert de waterwegen. Haar kerntaken zijn het verzekeren van het stimuleren van watergebonden transport, waterbeheersing (wateroverlast en watertekort) en het bevorderen van de biodiversiteit langs de waterwegen, evenals recreatie.

- Jachthaven
- Waterweg voor grote schepen (>1000 ton)
- Andere waterweg
- Waternetwerk
- De Blauwe Ruit*

*Deze route van 90 kilometer, die in één of twee dagen kan worden afgelegd, volgt de jaagpaden langs de belangrijkste waterlopen van de eurometropool : de Schelde, de Leie, de Deûle, het Kanaal Bossuit-Kortrijk, het Spierekanal

Bron: ADULM (2023), MEL (2023), Eurométropole (2023)
CORINE Land Cover (2018), IGN BD TOPO (2016).

- Grens (Fr/B)
- Grens departement en provincie (Fr/B)
- Métropole Européenne de Lille (MEL)
- Grenzen gemeenten

Belangrijkste bevaarbare
waterwegen in het Kanaal van Roubaix.

December 2023

De MEL :

In Frankrijk is het beheer van bepaalde waterwegen in het openbaar domein toevertrouwd aan de openbare instelling **Voies Navigables de France (VNF)**, die vergoedingen kan innen van de gebruikers die op haar domein varen. VNF heeft 3 belangrijke taken ten dienste van de maatschappij :

- de logistiek voor het vervoer via de waterwegen bevorderen ;
- bijdragen aan de territoriale inrichting ;
- globaal waterbeheer.

In het Département du Nord is het netwerk van bevaarbare waterwegen het hydraulische hart van de regio. Dat netwerk voert 80% van het water af in het Département du Nord en het Département Pas-de-Calais. VNF is verantwoordelijk voor de exploitatie, het onderhoud en de opwaardering ervan. De teams van VNF garanderen het watertransport en het evenwicht tussen de verschillende gebruiksfuncties.

Voor dat beheer **controleert VNF in realtime** de verschillende debieten en waterniveaus. Op die manier kan VNF snel reageren op dringende behoeften en de verdeling van deze hulpbron op billijke wijze aanpassen. Op verschillende plaatsen binnen het waternetwerk worden meetstations geplaatst om de hoeveelheden water te berekenen die aan de natuur worden onttrokken, worden afgevoerd of getransporteerd. Deze gegevens worden vervolgens gecentraliseerd en kunnen op afstand in realtime worden geraadpleegd, zodat het systeem globaal kan worden gemonitord, automatische waarschuwingen in geval van afwijkingen kunnen worden uitgestuurd en de medewerkers kunnen worden gewaarschuwd. Op die manier kunnen het beheer van de installaties en het waterverbruik voortdurend worden aangepast.

Er zijn **12 havens** in de MEL, die de ontwikkeling van economische activiteiten m.b.t. zowel het goederentransport als het toerisme mogelijk maken. De MEL wil een project ontwikkelen op schaal van de Euro-metropool om op termijn een structurerend netwerk van bevaarbare kanalen en van jachthavens aan te bieden.

Niet alle publieke waterwegen in de MEL worden beheerd door VNF. **Sinds 2012 beheert de MEL het kanaal van Roubaix.**

De andere, niet-publieke waterlopen moeten door hun eigenaars worden beheerd. Wanneer een waterloop door een perceel loopt, wordt die door de grondeigenaar onderhouden. Omdat het grote publiek niet op de hoogte is van dit verplichte onderhoud, heeft de wetgever de EPCI's (openbare instellingen voor intergemeentelijke samenwerking) een bevoegdheid "Gestion des milieux aquatiques et prévention des inondations" (GEMAPI - beheer van de aquatische milieus en overstromingspreventie) toegekend om dat onderhoud door de eigenaars over te nemen om redenen van algemeen belang.

De MEL onderhoudt de kanalen en waterlopen die onder die 2 bevoegdheidsdomeinen vallen. Dat gebeurt d.m.v. een dagelijks onderhoud en het natuurherstel van de waterlopen (herintroductie van levende soorten, plantensoorten in het natuurlijke milieu). Het doel is om overstromingen te voorkomen en de gevolgen van periodes van droogte te beperken. De inrichtingen langs de oevers dragen ook bij tot de uitbreiding en het onderhoud van het blauwgroene netwerk en maken dat netwerk aantrekkelijk voor recreatie en de ontwikkeling van natuurgebieden. Dat is geformaliseerd door een beslissing betreffende de uitvoering van een meerjarig investeringsplan (PPI) : het **Plan de reconquête des cours d'eau métropolitains**.

CONTACT

VERANTWOORDELIJKE STRUCTUREN :

NOODCONTACT :

In België :

SPW (Service Public de Wallonie)

Directeur :
Sven ABRAS
Tel : +32 (0)81 33 63 24

HIC (Hydrological Information Centre)

M&M (Meting en monitoring)

Verantwoordelijke :
Maarten DESCHAMPS

WL - Flanders Hydraulics (Waterbouwkundig Labo)

Afdelingshoofd :
Karim BELLAFKIH
Tel : +32 3 224 60 35

DVW (De Vlaamse Waterweg nv)

Gedelegeerd bestuurder :
Chris DANCKAERTS
Tel : +32 11 29 84 00
info@devlaamsewaterweg.be
Noodnummer : 0800/30 440

Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

info@vmm.be

In Frankrijk :

VNF (Voies Navigables de France) :

Verantwoordelijke van de dienst Service du développement de la voie d'eau (SDVE) :
Sébastien ROUX
sebastien.roux@vnf.fr

Métropole Européenne de Lille

Droogte :

Préfecture du Nord

Verontreiniging (FR) :

Centre Opérationnel de Zone (COZ)

DDTM service environnement

Préfecture du Nord :

Directrice adjointe :
Céline DOUAY
celine.douay@nord.gouv.fr

Direction régionale de l'environnement, l'aménagement et du logement (DREAL) :

03 20 30 59 59

Verontreiniging (BE) :

Wallonië :

Specifiek telefoonnummer voor milieuverontreiniging :
1718

Vlaanderen :

- RIS : 0800 30 440, 078 055 440, +32 78 055 440 (indien u niet vanuit België belt), ris@vlaamsewaterweg.be
- VMM : Permanent nummer : +32 02 553 21 21
milieuincidenten@vmm.be

De Internationale Scheldecommissie beheert een waarschuwings- en alarmsysteem inzake verontreiniging van het grensoverschrijdende oppervlaktewater (WASS). Die rapporten worden verstuurd naar de regionale waarschuwingsposten van elk lid van de ISC.

© ADULM